

Foto Miroslava Špodišuková

Mgr. Timotea Vráblová, PhD. (1968) je vedeckou pracovníčkou Ústavu slovenskej literatúry SAV. Zaoberá sa slovenskou literárnu kultúrou 17. - 18. storočia. Detskú literatúru a Psychológiu detského diváka prednáša na Vysokej škole muzických umení v Bratislave. Venuje sa tiež projektom tvorivého čítania detí a mládeže, je koordinátorkou Centra detskej literatúry, čítania a SK IBBY a prezidentkou Slovenskej sekcie Medzinárodnej únie pre detskú knihu IBBY.

Zruční majstri: úderné či vágnejšie tóny?

Posledné zbierky povestí **Ondreja Sliackeho** patria k pozoruhodným dielam ako edičný koncept i autorský počin. Platí to aj o titule **Turecká studnička (povesti z osmanských čias)**. Zbierka je unikátna už tematickým zameraním a aj v tomto hodnotení si zaslúži mimoriadny priestor, najmä pre literárne podanie povestovej látky. Sliackemu sa podarilo vytvoriť umelecky mimoriadne končiznú a významovo hutnú výpoved. Texty nie sú obvyklými „príbehmi na tému povestí“, teda tými obsahovo rozriedenými, aké sa v súčasnosti na knižnom trhu objavujú ako na „bežiacom páse“. Sliackeho autorský jazyk je postavený na premyslenej, no nie prešpekulovanej poetike; výrazovo bohatej, významovo obohacujúcej. Adresát môže vnímať text hľbkovo, zažiť ho na mnohých úrovniach. Autor totiž podnetne využíva plastický poetizovaný jazyk, aby ho zaangažoval nielen do diania, ale aj do hlbšieho zmyslu výpovede. Dokáže majstrovsky prepájať kontexty. Rozprávač

modeluje príbeh raz ako pútavý či napínavý sled, zhluk udalostí, inokedy si vezme rolu „edukátora“, vzdelaného, poučeného sprievodcu a komentuje naratívny priestor. Nementoruje. Využíva možnosti, ktoré ponúka imaginatívny svet rozprávania. So zanietením. Preto môže strhnúť čitateľa. Hoci aj v povestí o Fatime, teda *O Trenčianskej studni lásky*, kde sa bojuje o srdce pri tvrdých chlapských výzvach a kde sa dá o ľudských vzťahoch všeličo naučiť. Minulosť, súčasnosť i budúcnosť tvoria v Sliackeho podaní celok. Interpretácia historického pozadia udalostí a postáv tak ľahko vplynie do fabulovaného priestoru rozprávania a príjemne ho ozvláštni. Autor na to využíva pramenné zdroje i ďalšie tradované naratívy, ktoré si k povestiam dôsledne vybádal. Hoci autor zručne pracuje s fabuláciou, domýšľa, vymýšla možnosti, ako sa čo odohralo, nespôsobí chaos a neposkytne príležitosť pre dezinterpretáciu. Jemnými signálmi naznačuje čitateľovi hranice medzi fiktívnym a pravdivým.

Tajomný ostrov v (ne)dohľadne?

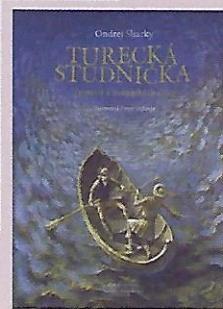
Literatúra pre deti a mládež 2019

Timotea Vráblová

Rozmýšľala som o tohtoročných tendenciách v knižnej produkcií. Každý rok sa totiž nejaké tie spoločné objavia. V témach sa výraznejšie objavoval boj jedinca o identitu. Táto látka sa prenesla do rôznych žánrov od rozprávkových cez fantasy až po spoločenské príbehy. V mnohých tituloch sa kládol dôraz na „záábavnosť“, ktorá sa u nás zvyčajne vníma ako najefektívnejšia motivácia detí k čítaniu. Za viacerými textami bolo cítiť snahu navodiť predstavu „dobrodržstva“. Podarilo sa to? Kedysi bol Vernov *Tajomný ostrov* symbolicky stelesnenou predstavou dobrodržstva z poznávania. Nuž a, paradoxne, presne to mi chýbalo vo väčšine publikácií. Otvárali sa témy, prinášali informácie, no chýbalo v nich nasadenie, vášeň pre dobrodržstvo, živý príbeh, v ktorom možno poznávať prostredníctvom zážitku. Aj tá zábavnosť vyznievala v mnohých prípadoch prázdnou. Produkcia však opäť stúpla na vyše 180 titulov pôvodnej tvorby v prvom vydanií.

Dimenzie takéhoto postupu si Sliacky overil už aj v iných publikáciach (napríklad *Davy Slovenska I, II*). Detský čitateľ by sa prostredníctvom týchto textov mohol všeličomu priučiť. Iste, spozná, aké príbehy sa rozprávali o Turkoch. No možno ho strhnú aj emocionálne a zistí, ako sa vnútorne zaangažovať do látky rozprávania, ako čítať poetický jazyk, dôležitý ľudský komunikačný kód. Možno sa poučí, že vnímať a posudzovať hodnoty života nemusí len cez mentorské poučky, ale oveľa slobodnejšie, tým, že ich sám prežije v príbehoch.

Rok **Daniela Heviera** sa niesol v intenzívnom a zmysluplnom kontakte s detským čitateľom. Nielen autorsky, ale aj priamo – formou rozmanitých čitateľských aktivít pre deti a špecializovanej vzdelávacej činnosti. Hevier ich využíval ako stimul pre tvorbu. Knižka *Svet čaká na deti – Inšpiratívne príbehy detí pre budúcnosť* je účelovou publikáciou motivačného čítania. Nie však v pravoplánom zmysle. Téme „úspešných ľudí“, ktorú používa

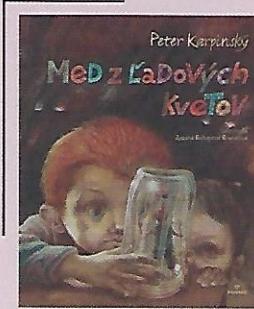
Ondrej Sliacký: Turecká studnička

Martin: Vyd. Matice slovenskej, 2019

Daniel Hevier: Svet čaká na deti

Bratislava: Postoj Media, 2019

**Peter Karpinský:
Med z ľadových kvetov**

Bratislava: Perfekt, 2019

komerčná motivačná literatúra, dáva hlbší hodnotový obsah. Motivuje čitateľa, aby sa sám zamýšľal, prečo má zmysel snívať, „vydať svoj hlas“ a zostať svojský. Príznačne kladie dôraz aj na vztahový rozmer. Preto autor prichádza typicky po hevirovsky, ako „parták“: má záujem vidieť osobnostný rast detí. V knihe predstavuje tie, ktoré už pozná a ktoré sa na cestu za svojimi sňami smelo vydali. Nuž a k (inter)aktivite prizýva aj ďalších. Dopredú im predkladá výzvy a vymýšľa tvorivé úlohy.

V poslednom období je v Hevierovej tvorbe silne zastúpená problematika prelínania realít. Autor ju používa, keď sa chce priblížiť tzv. jazyku súčasného dieťaťa, ovplyvneného životom v technokratickej kultúre, v informatizovanej spoločnosti, a sprostredkovať mu hlbšie ľudské odkazy. Knižka **Namydlený blesk** je dielom spomienkového charakteru. Hevier ju napísal na motívy ilustrácií dobrého piateľa a umeleckého kolegu Svetozára Mydla. Mnohé ľudské i umelecké témy mali spoločné, rozprávkový príbeh teda oboch piateľov opäťovne spája. Cez umeleckú inšpiráciu.

Dobrodružstvo cesty k vytvoreniu tohto diela predznačujú najrozmanitejšie ilustrácie majstra Mydla ako postavy z paralelného sveta. Vstupujú do príbehu. Vlastne, do procesu maliarovej tvorby. Nielen v podobe tvorivých, ale i deštruktívnych sil; odvekého konfliktu dobra a zla. Temnota v Hevierovi podaná má invázny militantný charakter. Jej obrazom je generál Zarputin. Vo svojej podstate je však aj konspirátorská. Túto vlastnosť stesňuje ježibaba Hovorkyňa. Ako sa hovorí – „nomen omen“. So širokou škálou významov. Autorova obdivuhodná tvorivosť s materiálom slova je inšpiratívna a láka v príbehu bádat. Nielen v tom, čo odkrýva dejová línia, ale aj v tom, čo naznačujú slová, ich obsahy, obrazy a tvary. Rozprávanie ma švih, dobre sa číta, no na niektorých miestach predsa cítiť, že ho viedli ilustrácie.

V ďalšom diele knižného seriálu **Chymeros 2: Tajná škola, kde deti učia dospelých** Hevier na-

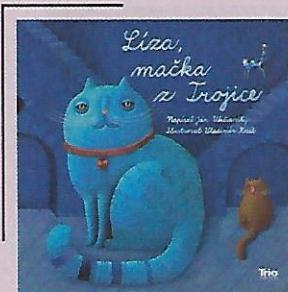
rába s prelínaním paralelných svetov ako vo virtuálnej realite. V nej človek dokáže blúdiť, prepadať sa z jednej úrovne do inej. Pritom sa musí zorientovať v splete signálov a kódov, naučiť sa rozumieť rýchlo sa meniacemu jazyku. Od hrdinu, chlapca Chymerosa, vyžaduje putovanie svetmi odvahu, výtrvalosť, adaptabilitu a vieru v samého seba. Bludisko je však nebezpečné aj v tom, že človek stráca orientáciu v sebe, vo vlastnej podstate, v cieloch, v dôvere v to, čo je autentické. Je to fascinujúci príbeh. No čitateľsky náročnejší. Ako keby sme sa zvnútra dotýkali sveta slov, informácií a ich obsahov. Ich svojského a svojbytného života, podôb, smerov, rolí, úloh. Oproti prvému dielu sa Hevier do tohto sveta ponoril hlbšie. Prejavilo sa to aj v redukcii obrazov prostredia. Aj preto nie je ľahké čitateľsky sa na takéto rozprávanie naladiť.

Dialog či vlastne dišputu vede medzi súčasným technokratickým svetom a svetom starých hodnôt a hlbokých odkazov aj **Peter Karpinský** v diele **Med z ľadových kvetov**. Otvoril v ňom aktuálne otázky: Má starý svet pre dnešnú civilizáciu význam? Má zmysel pre súčasné deti? Konflikt starého a nového sa zákonite odráža v medzigeneračných vzťahoch. Čo môže dať starý otec, ktorý žije kde si na lazoch v zastrčenej chalupe, svojim vnukom – dečkám z generácie technológií? Čím ich má tá „predpotopná idyla“ oslovíť? Možno aj tým, že v nich prebudí skutočnú chlapčenskost, mužnosť. Ten civilizovaný technokratický svet nie je totiž najvhodnejší priestor na to, aby sa osobnosť výlučne v ňom naplno a rýdzovo rovinula. Virtuálny moderný svet napríklad neponúka pravú chlapskú výzvu. Nedovolí im ju ani dostatočne prežiť. Pritom stačí, ak sa v tej „predpotopnej idyle“ otvorí priestor, vskutku mytický. A sme vo fantasy. V príbehu, kde sa heroicky bojuje, kde sa zlo prekonáva v tvrdých skúškach a kde jedinec nesie a číti osobnú zodpovednosť. Za chyby sa platí. Vedľa môžu spôsobiť aj skutočnú civilizačnú katastrofu (svet sa môže dostať do područia Smútka). A tak hrdinovia v „dobrodružnej ceste za nápravou“ prežijú „na vlastnej koži“ aj

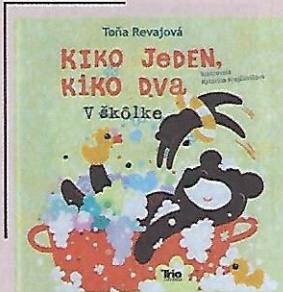
význam zodpovednosti jedinca voči ľudskému kolektívu. Karpinský v rozprávaní voľne skladá materiál legiend a mýtov spojených s vianočným príbehom. Z nich potom buduje vlastnú fabulu. Ilúziu tohto heroického putovania prihodne dotvárajú básnické interlúdiá, ktoré predznačujú dej.

V titule **O dvanásťich mesiačikoch** sa **Peter Karpinský** pustil do adaptácie z fondu ľudových rozprávkových naratív. Jeho autorský rukopis je tu zreteľný. Prejavuje sa v ňom snaha preniesť príbeh do kolektívneho kontextu, v ktorom by sa konanie postáv skonkrétnilo, čiastočne oprostilo od fantazijnosti a v ktorom by sa výraznejšie ukázal jeho spoločenský dosah. Autor teda príbeh odsymbolizoval. Sústreduje sa najmä na reálne prvky, na vykreslenie zloby a zákernosti záporných postáv. Ich konanie stváraťuje ako čin úkladnej vraždy. Skonkrétnovanie prvkov v rozprávaní sa prejavuje posunom k výraznejším prejavom emocionality postáv; rozprávač otvorennejšie zaznamenáva ich vonkajšie správanie a zretelnejšie a konkrétnejšie ho aj interpretuje. Tým sa však musí uchyliť aj k zjednodušeniu a sústredit sa na isté črtky osobnostného modelu. Napokon, zjednodušenie sa prejavuje aj pri motivácii činov: Holena chce Marušku zabít, lebo je krajšia. Desymbolizácia sa týka aj symbolických postáv dvanásťich mesiačikov. Strácajú svoj mytický výraz, charakterovo sa menia na piateľov v horách, starešinov – sudscovo tohto vážneho morálneho deliktu. Skonkrétnovanie naratívu nepochybne vychádza z dobrej snahy autora priblížiť sa čo najväčšimi rozmyšľaniu súčasných detí. Je známe, že súčasné deti veľmi rýchlo strácajú kontakt so symbolickým jazykom, prestávajú mu rozumieť, čo je vážna vec. Nemali by sme ju podporovať, lebo má dosah aj na psychické stránky prežívania jedinca. V tomto prípade však chcem zdôrazniť najmä to, že posun poznačil literárnu kvalitu stvárenia. Priblížil ho k voľakedajším jarmočným či kalendárovým rozprávaniam. A táto podoba je aj menej ústredová voči detskému adresátovi. Symbolizovaná skutočnosť totiž vy-

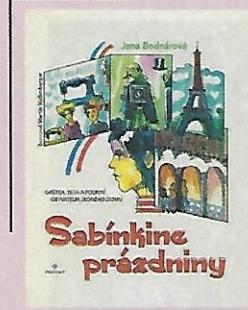
>>

Ján Uličiansky:
Líza, mačka z Trojice
Bratislava: Trio Publishing, 2019

Toňa Revajová:
Kiko jeden, Kiko dva. V škôlke
Bratislava: Trio Publishing, 2019

Jana Bodnárová: **Sabínkine prázdniny.**
Grétka, teta a iní podivní obyvatelia domu
Bratislava: Perfekt, 2019

» tvára podmienky na to, aby problematické javy jedinec reflektoval slobodnejšie, podľa svojich vnútorných možností a v aktuálnom naladení.

Ján Uličiansky knižkou **Líza, mačka z Trojice** rozšíruje rodinu mačacích protagonistov o výrazný typ. Líza je podmanivá osobnosť – čitateľsky, ale aj ako miestna „persóna“, neprehliadnutelný zjav mesta Banskej Štiavnice. Je mačacím spôsobom inteligentná, pritom svojhľavá, panovačná a teritoriálna. Z tej teritoriálnosti vytvoril autor úsmevnú zápletku. Lízino panstvo naruší príchod ľudského batolaťa Maxa. V jej ponímaní je to výzva pre zásadné stanovisko. A Líza ho vie svojsky, ráznym mačacím gestom vyjadriť. Chcete poznat jej teritórium? Mesto? Kolorit komunity? Líza je pohyblivým bodom, ktorý upúta na horizonte. Udáva tón hlavným udalostiam. Z jej uhla rozprávania sa odkrýva i príbeh mesta. Uličianskemu sa podarilo vytvoriť veselé dielko ľahkého čítania. Typicky po uličianskovej nechýbajú príslovia. Ponad epizódky sa vznášajú ako staré známe pravdy, akýsi „vyšší zákon“, ktorý je možné v príbehu z nejakého, hoci i triviálneho uhla pohľadu skúmať. Napríklad to, ako je mačka potme čierna v baníckej štôlni. Koniec je príznačne lahučký, harmonický, zmierlivý pre Maxa, Lízu aj pre Štiavnicu.

Titul **Tone Revajovej Kiko jeden, Kiko dva – V škôlke** portrétuje životný priestor predškolákov, najmä v jeho vzťahových rozmeroch. Príznačne pre autorku ho nasvecujú vtipné a bystré „mudrancovstvá“ protagonistov, jedináčikov, susedov a najlepších kamarátov Kajky a Gorana. Každá z charakteristík je dôležitou ingredienciou rozprávania. Revajovej sa celkom autenticky podarilo zachytiť aj príznak toho „chalanského“ a „dievčenského“ videnia, dokonca aj typicky pre tento vek (nielen v komentároch hrdinov, nosné udalosti a témy podáva z pohľadu obidvoch strán). Aj v tomto prípade zaznala silná stránka Revajovej rukopisu. Presvedčivá je najmä vtedy, keď dáva zaznieť detskému cíteniu a filozofovaniu priamo v rozhovoroch. Vie citliво zvoliť úderné témy, príťažlivé pre adresáta

(začínajúceho čitateľa) nielen obsahom, ale aj príbuzným jazykom a myšlením. Škoda, že príbeh je rozbity komplikovaným naračným plánom. Aj v prehovoroch rozpráváča zaznieva štýl typický pre jej spoločenskú próзу adresovanú starším čitateľom. Ten ju vedie k extenzívnejšiemu a detailnejšiemu záberu rozprávania. Pre staršieho čitateľa je únosný, môže ho viesť k hlbšej interpretácii, k syntetizovaniu výsledného obsahu, ak by ho vôbec „škôlkarsky príbeh“ upútal. Pre mladšieho čitateľa je však ešte zátažou; zneprehladňuje tok dej a rozptyluje pozornosť.

Jana Bodnárová dokáže majstrovsky zachytiť jemné signály, ktorími sa ľudská duša prejavuje v dialógu s vonkajším svetom. Texty sú vystavané na drobných, často i nenápadných detailoch. Treba ich postihnúť v prostredí, dianí alebo ich zachytiť v prejavoch a konaní postáv. Bodnárovej poetika v tomto smere apeluje na čitateľa, pomáha mu súvislosti vnímať a reflektovať. Ako hlbšie porozumieť vnútornému životu ľudí v zvláštnom, starobylom pavlačovom dome, ktorý zvonka vyzerá ako mušľa? V próze **Sabínkine prázdniny. Grétka, teta a iní podivní obyvatelia domu** si túto otázku kladie aj hlavná protagonistka. Prišla na prázdniny k tete, starosvetskej, frankofónne zameranej dáme, divadelnej herečke. Uprostred panoptika svojráznych, no milých ľudí nachádzajú spriaznené duše. Aj novú kamarátku Grétku, ktorá je na vozíku. V podivuhodnom prostredí sa učia vstupovať do vzájomnej blízkosti. Presne ako mušľa, ktorá sa otvára po-maly. Niekedy až príliš. Ako keby rozprávanie uľpelo len na predstavaní „múzea“ neobvyklých postáv. Kdesi sa vytratil ich vlastný svojbytný život, ktorý by do rozprávania vniesol aj výraznejšiu dynamiku.

Román pre mládež **Daniela Pastirčáka Pontyho hora** je kultivované napísaný príbeh. Rozprávanie plynne vo viacerých významových vrstvách. Konfliktné. Medzi sterílnym, racionalizovaným, dehumanizovaným spôsobom života tzv. usporiadanej, technicky vyspelej spoločnosti a prírodným životným štýlom. Symbolicky ich reprezentujú pro-

tikladné prostredia, mesto a prales. Pastirčák si za prototyp príbehu zvolil naratívy o vojne „bielych a červených tvári“. Samozrejme, na boje pri osídlovanej Ameriky odkazuje len symbolicky. Z naznačeného protikladu totiž ani jeden životný model nepredstavuje skutočné riešenie. Sú to len extrémy. V nich sa polarizujú zástancovia. Podnecujú antagonizmus a hostilitu voči „tým druhým“. Existuje most? Zmierenie? Chlapec Ponty, hlavný protagonista príbehu, nesie slovo „most“ už vo svojom mene. Navyše, pochádza z tajného zväzku predstaviteľov oboch znepriateľených strán.

Autor zjavne buduje romanticko-mýtický typ naratívu. Využíva pestru škálu prostriedkov: prostredie, udalosti, ba aj samotný jazyk sú bohatým zdrojom odkazov na symbolické obsahy, literárne a umelecké diela s ďalšími myšlienkovými súvislostami. Škoda, že kdeľsi uprostred podnetného a čitatelsky slubného rozprávania sa napokon ten autentický, „plnokrvný“ príbeh stratil a vývoj udalostí postupne nadobúda zjednodušené konšpiračný charakter. Dej sa posúva v trochu naivnom a dosť nepravdepodobnom móde (z Pontyho učiteľa – tajného spojenca deda i otca sa stáva „vrchný predstaviteľ technokratických síl“ v meste, vyvoláva prevrat, ktorý sa úspešne uskutoční, no novým reprezentantom mocia sa „status“ nepodarí udržať).

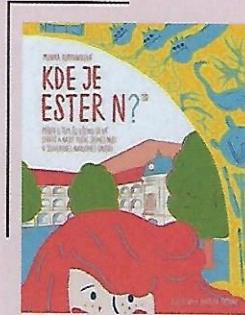
Kvalita, z ktorej sa dá všeličo naučiť

Vynikajúcou náučnou publikáciou je **Encyklopédia slovenského jazyka pre deti**, záslužné dielo kolektívu autorov **Ludmily Liptákovej, Martina Klímoviča, Dany Cibákovej, Ivety Gal Drzewieckej, Ewy Gogovej, Dany Leškovej, Euby Sičákovej a Kataríny Vužnákovej** z Prešovskej univerzity. Knižka pútavá a primerane obsažne oznamuje deti mladšieho a staršieho školského veku s kultúrou jazyka i jeho výskumnou disciplínnou jazykovedou. Prístupným spôsobom vysvetluje čitateľom otázky slovenského jazyka, s ktorými sa stretáva v škole, no dáva ich do širšieho zmysluplného kontextu. Preto môže byť pre diela motivačná. Odkrýva mu

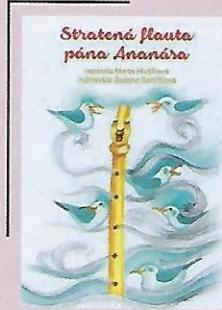
Kol.: Encyklopédia slovenského jazyka pre deti

Bratislava: Perfekt, 2019

**Monika Kompaníková:
Kde je Ester N?**

Bratislava: Slovenská národná galéria, 2019

Marta Hlušíková: Stratená flauta pána Ananása

Bratislava: Albatros, 2019

totíž zaujímavým spôsobom hlbší význam poznávaných javov a sprehľadňuje látka, s ktorou sa inak len v čiastkovej podobe stretáva v škole.

Kto by čakal, že uzavretá, do kapucne zahalená tínedžerka Ester, ktorá sa všade „fahá“ so svojím spoločníkom potkanom – pánom Ernestom, sa stane výnimočnou sprivedkyňou po Slovenskej národnej galérii? Pre ňu samotnú je galéria novým priestorom. Čitatel je tak svedkom toho, ako sa Ester s neznámym prostredím zblížuje. Nie je pre ňu len novým miestom, ktoré treba skúmať. To zoznamovanie sa akosi dotýka aj jej vnútra. Ester sa otvára niečomu, k čomu sa doposiaľ neodvážila. **Monika Kompaníková** v publikácii *Kde je Ester N?* vytvorila dve paralelné línie rozprávania.

Osobná – Esterina poukazuje na jej vnútorný osobnostný posun pri poznávaní. Dáva čitateľovi tušiť, aké to je, keď človek vďaka objavovaniu postupne stráca neistetu, lebo nadobúda kompetencie. Tá druhá línia zasa súvisí s didaktickým zámerom textu – rozprávanie vedie čitateľa k tomu, aby sa oboznámil so Slovenskou národnou galériou. Autorka však do ľažiska rozprávania zasadila náučný obsah, čo je rozhodne na škodu veci. Naznačený plán dvoch línií má totiž oveľa väčší potenciál. Možno by vyznel plne, ak by bol didaktický plán koherentnejšie zapracovaný do príbehu.

V iskrivom ladení a zladení

Podmanivým, vyváženým dojmom pôsobí knižka **Moniky Kompaníkovej** *Na konci sveta a čo je za ním*. Príbeh je o neúplnej rodine s problematickým sociálnym zázemím. Aké asi tlaky podstupuje mama, ktorá sa ako upratovačka vo veľkej firme (v akomsi velkomeste) snaží užiť dve malé deti – Emu a Timku? Autorka nezaťažuje adresáta detailmi. Podarí sa jej tak otvoriť v príbehu aj emocionálne hľbky, ktoré čitateľ objavuje po svojom. Do života rodiny vstupuje vzťah s neznámym cudzincom, s ktorým Ema a Timko postupne nadvážujú prialstvo. Amatérsky entomológ, ktorý si na streche paneláka urobil prechodnú výskumnú stanicu,

prišiel až „na koniec sveta“, aby možno našiel viac než len nález unikátneho chrobáka. To, či našiel aj rodinu, zostane však otvorená otázka. Rozprávanie je adresnejšie starším čitateľom mladšieho veku. Aj pre náznakovost, ktorá sa napokon prejaví v otvorenom konci príbehu. Hľbkou odkazov však kniha môže osloviť aj vyspelejšieho adresáta. Je jedným z mála súčasných titulov, ktoré nie sú ani uvravené, ani ukričané. Nevyvíja na čitateľa emocionálny nátlak. Citovú intimitu láskyplne prikrýva, hoci ju neskrýva. V rozhovoroch s novým kamarátom deti absolvujú intenzívne vzdelávanie v oblasti entomológie. Pútavo, no s neprehliadnuteľne veľkým objemom informácií.

V poetike Kompaníkovej nemožno prehliadnúť vplyv súčasnej doby; predstavu, že dieťa potrebuje najmä extenzívne naberať informácie, mať k nim prístup, a tak získať kontakt s realitou. Dá sa s tým polemizovať, lebo realita sa neodkryva množstvom, ale hľbkou nadobúdaného vzťahu k nej. Kompaníkovej sa však predsa podarilo sprostredkovať aj vzťah. Preto informačná nasýtenosť v príbehu evoakuje dojem záujmu, zintenzívňuje ilúziu vzťahového zaangažovania medzi postavami.

Veselá knižka **Petra Stoličného** *Prázdniny s opicou Škoricou – Ďalšie veselé rozprávky o slušnom správani* je pútavá, hravá a ústretová voči začínajúcim čitateľom. Spôsob rozprávania je príjemne stimulačný práve v tom, že využíva nadšenie dieťaťa pre rozlišovanie správneho a nesprávneho. Divoká, impulzívna Škorica v okamihu vyrobi „šlamastiku“, no je milým a dobrosrdečným tvorom. Stelesňuje pre dieťa jeho vlastný proces, v ktorom sa učí, pričom autorovi sa podarilo dobre využiť dobrodružnú a didaktickú zložku príbehu.

Fantastiku využíva funkčne ako dynamický prvok rozprávania a medzi reálny a fantazijný svet prilič ostré hranice nekladie. Naopak, ich prelínanie pôsobí prirodzené a tato črta vnáša do príbehu humor. Už to, že to tak môže byť, evokuje v čitateľovi hru. Rozlišovanie kvality správania autor podáva motivačne, snaží sa, aby rozprávanie stimulovalo

v dieťati radosť z toho, že získava pocit sociálnej kompetencie.

Koncertná flauta a majster Ananás, hrdinovia knihy **Marty Hlušíkovej** *Stratená flauta pána Ananása*, patria k sebe. Nerozlučne. Komu by napadol, že by v tomto spojení mohol nastáť zrát? Témou rozprávania je strata blízkosti, pretože pán Ananás je roztržitý muzikant. No je to aj príbeh o tom, že „zabehané koľaje“ sa môžu narušiť, a to, čo sa nám javí samozrejme a isté, sa zrazu môže zrazu vytratit, zmeniť. Hlušíkovej sa podarilo vytvoriť príbeh, kde dieťa prechádza možnosťami procesu, v ktorom sa s takouto situáciou treba vydrotiť. Autorka sa rozhodla celkom múdro, keď postavila príbeh na flaute a nie na muzikantovi, ktorý ju hľadá. Je to zaujímavejšia, v tomto prípade aj literárne a zároveň psychologicky produktívnejšia cesta. Flauta musí čeliť náročným situáciám, veď prišla o starostlivosť, musí čeliť neznámemu prostrediu a neobvyklým okolnostiam. No ona sa tomu nielenže nepoddá a neupadne do apatie, ale je v nich aj vynachádzavá a vytrvalá, tvorivá. Rozprávanie je pútavé, svieže, navýše, autorke sa podarilo veľmi prirodzeným spôsobom vytvoriť dojem plynulého prepojenia udalostí. Čitatel napokon zistí, že jednotlivé okolnosti mali vyšší zmysel – každá z nich v správnom čase poslúži na to, aby sa Ananás a flauta nakoniec stretli. A to je pre čitateľa posilňujúce posolstvo.

Záslužným činom vydavateľstva Perfekt je už celých pätnásť rokov pravidelná súťaž poviedkovej tvorby pre deti a mládež. K jej jubileu vyšla antológia výtazných textov **Mirnix Dirnix**. Vydavateľstvo si však prestávkou v súťaži neurobilo – vyšla nová zbierka výtazných prác, s titulom podľa výtaznej poviedky **Dominiky Madro Kapitán Spomienka**. A s inováciou. Je rozšírená o kategóriu poézie. Považujem to za skvelé rozhodnutie, pretože v posledných rokoch kvalitná poézia pre deti chýba. A táto súťaž by mohla poslúžiť ako dobrý stimul či startovacia plocha.

Skvelým autorským i vydavateľským počinom je publikácia **Andrey Kell Žačokovej** *Superženy – Príbehy výnimočných žien v našej histórii*. Kniha

Kol.: Kvapky na kameni

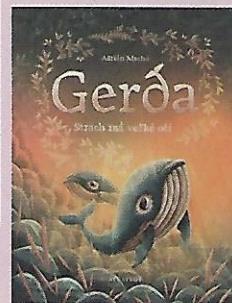
Bratislava: Albatros, 2019

Adela Režná:

Háro

Bratislava: Albatros, 2019

Adrián Macho: Gerda.

Strach má veľké oči

Bratislava: Albatros, 2019

» predstavuje profily 50 významných žien z rozmanitých období dejín a rôznych oblastí spoločenského a vedeckého života. Texty sú pútavé, podnetné a ľahko čitateľné.

Podobným inšpiratívnym krokom je aj publikácia **Kvapky na kameni**. Kolektív autoriek prináša príbehy päťdesiatich významných žien slovenskej a českej histórie, ktoré ovplyvňovali našu spoločnú história a významne sa zapísali aj do medzinárodného diania.

Význačnou autorskou črtou **Gabriely Futovej** je schopnosť zvolať príťažlivý problém. Nie komerčne príťažlivý, ale taký, ktorý vychádza z bežných životných situácií dieťaťa. V próze **Čo učky nevedia** súvisí s náročným postavením detí, ktorých „mamy učia na našej škole“. Príbeh plynie zlahka, sviežo, v štýle chlapčenského uvažovania. Veď aj hlavní protagonisti sú dvaja nezbedníci – pravé živé striebra. Aj autorkina zbierka komiksov **Detektív Očko a jeho príbehy**, ktorú pripravila v tandemе s ilustrátorom Miroslavom Regitkom, patrí k vydareným publikáciám. Oceňujem najmä to, že ide o komiksy s pointou, úderné, svižné. A vystavané s dôtipom. Stimulujú dieťa, aby sa nad príbehom zamyslelo. Ak neodhalí vtipný postreh, uhol pohľadu, nepríde ani vyústenie príbehu.

Obrázkové knižky sú orientačným bodom

Orientačným bodom toho, ako sa na knižnom trhu pripravujeme pre budúcich čitateľov. Aj toho, ako maličkých pripravujeme na dosiahnutie skutočného majstrovstva v čítaní.

Komiksová knižka **Kataríny Mosnákovovej-Baglašovej Každý deň sa niečo naučím** pôsobí v tohtoročnej ponuke trochu exoticky. Štýlom. Je neobvykle priamočiara, úderná, svižná, a pritom si zachováva láskyplný humor. V tomto naladení predstavuje príbeh „chalanského“ šíbalstva. Autenticky zachytáva farbistosť, v akej ho hrdina prežíva: ako objav, dobrodružstvo, v ktorom si cvičí bojovnosť, ako tvorivú sebarealizáciu.

Určená je čitateľom mladšieho školského veku.

Autorská knižka **Adely Režnej Háro** patrí nepochybnie k výtvarne zaujímavým titulom. Pre detského čitateľa je však neprimeraná. Najmä, ak sa počíta s vekom už od troch rokov. Pán Aurel citoval vzplanie k susedke Vladke (už tu sa vzhľadom na najmladšieho adresáta dá uvažovať o aktuálnosti témy). Aurelovi to prináša komplikácie. Má plešinu, hanbí sa za ňu a Režná túto zápletku využíva ako príležitosť pre gagy. Aurel hľadá spôsob, ako by plešatosť, teda svoj vnútorný konflikt a diskomfort, prekryl. Vhodnosť tohto postupu je však otázkou seriózneho zváženia. Jazyk obrázkov je pre dieťa silný stimul a tu sa mu podsúvajú nezdravé modely riešenia vnútorných problémov, s postojom, ktorý nie je dostatočne empatický, pretože osobné prežívanie človeka sa prezentuje ako objekt zábavy, čo vzhľadom na detského adresáta považujem za sporné. Za vysoko neprimerané považujem aj vyústenie príbehu. Aurel náhodou zistí, že sa trápil zbytočne, lebo aj suseda Vladku je plešatá. Stačí si položiť otázku: za akých okolností príde žena o vlasy? Cynický postoj býva vo vzťahoch problematický tak pre jednotlivca, ako pre kolektív. Prečo ho teda podsúvať detom?

Publikácia **Adriána Machu Gerda - Strach má veľké oči** je voľným pokračovaním rozprávania o veľrybe Gerde. Autor sa vracia kdesi k archetypálnym témam: k iniciácií dospelosti a hrdinstva a k zrodu rozprávkarstva. Dotýka sa ich len z diaľky. Dvaja veľrybí súrodenci sa vyberú hľadať pokračovanie maminej uspávanky. Podniknú dlhú a dobrodružnú cestu, no nenájdú nič neobvyklé ani magické, ako očakávali. Objavia však vlastné slová, ktoré im priniesla sama cesta a jej príbehy. Je to pekný ideo-vý koncept. Škoda, že autorovi sa ho nepodarilo rozpracovať v potrebných hľbkach. Na mnohých miestach obsahovo zachádzá „na plynčinu“, možno aj preto, že nevyužil možnosti, ktoré mu ponúkal symbolický jazyk. Chcel sa detom bližiť cez konkrétnejšie stvárnenie obsahu, odkryť im reálny život protagonistov, zvolil si však menej

vhodný žánor. Prílišná konkretizácia zatažila rozprávanie rozvíjané v mytológickom rámci. Škoda. Knižka je určená najmladším čitateľom, ktorým je symbolický jazyk blízší, podnetnejší, zážitkovejší, a preto si konkrétnie podnety z reality do symbolizovanej podoby transformujú sami. V čistejšej línií mytológického rámca sa Gerda mohla lepšie ozvať aj v hľbkach.

Autorská knižka **Simony Čechovej Včelár Jožko** detom sprostredkúva význam včelárstva. V rozprávaní sa snúbi dejová a didaktická zložka, pričom príbeh má deti motivovať, aby mali vôle zoznámiť sa s otázkami včelárstva, o ktorom sa píše v náučnej časti. Nápad je pekný, len nedoladený – a aj psychologická stránka príbehu je zvláštnutá slabšie. Protagonista Jožko predstavuje človeka s problémami v sociálnej komunikácii, čo je pre adresáta predpokladanej vekovej skupiny neprimeraná téma. O to väčšimi, že autorka ponúka dieťaťu obskúrne riešenie: akceptuje model, ktorý je Jožkovým problémom (nie je schopný vytvárať vzťahy, odťahuje sa). Včely predsa nemôžu reprezentovať ani nahradit plnohodnotný vztah. Možno keby boli symbolickým reprezentantom kamarátstva. Lenže to nie je prípad tohto autorského stvárnenia. Škoda, že náučná časť nebola integrovaná priamo do príbehu. Alebo aspoň lepšie s ním prepojená. Pre najmladšiu vekovú skupinu čitateľov by to bolo adresnejšie.

Výtvarné stvárnenie knižky **Medvedík v záhrade** Petry Bartíkovej sklzo ku gýcu. Svoj koncept postavila na hre s pointovaním. Využíva na to interaktívny prvak – mechanické odkrývanie a posúvanie obrázkov. Na základe vizuálnych zmien v udalostiach, ktoré dieťa porovnáva, môže zároveň uvažovať o konfliktných situáciách medzi dvoma priateľmi (medvedíkom a zajacom), ktorí sa učia spolupracovať. Východiskový nápad je sám osebe inšpiratívný, autorka však zašla do prfli si zjednodušených schém. V tejto podobe je knižka podnetovo nedostatočná. Z naznačenej naratívnej línie je zrejmé, že Macurová sa pokúsila sledovať, ako dieťa uvažuje pri kooperácii, no ponúkla mu nedostatočný

**Simona Čechová:
Včelár Jožko**

Bratislava: Ikar, 2019

**Paulína Feriancová:
S Nikou a Leom nikdy nie je nuda**

Bratislava: Albatros, 2019

**Mariana a Matúš Hyžní:
Zvieratá Slovenska**

Bratislava: Fortuna Libri, 2019

zážitkový priestor. Možno stojí za zamyslenie, ako stvárať vztahové veci. Prostredníctvom jednoduchých schém?

Autorská knižka **Klaudie Zorgovskej Myška Miška a Ella** portréтуje vzťah myšky a dievčatka. Plán rozprávania sa odvíja raz vo fantaznej, inokeydy v reálnej rovine, pričom sa autorke nedarí toto prelínanie funkčne využívať. Pôsobí chaoticky. Rozprávanie je ploché, chudobné na podnety. Otázkom je, čo vlastne chcela povedať a prečo. Knižka je určená pre deti od troch rokov, no s touto vekovou kategóriou akoby ani nerátala. Vidieť to aj pri koncipovaní textu.

Knižky vecného obsahu a s didaktickým určením

Pozitívnu tendenciu na knižnom trhu je vydávanie titulov, ktoré podporujú estetické cítenie detí a budujú ich vzťah k umeniu. Názov publikácie **Nakresli si ovečku - O kresbe, ako ju nepoznáte** odzujuje na známu úvahu francúzskeho spisovateľa Exupéryho o autentickej detskej tvorivosti a jej význame pri spoznávaní sveta. Autorky **Daniela Čarná a Lucia Kotvanová** sa v tomto zmysle usilujú využiť impulzy, ktoré ponúkajú výtvarné diela, na osobnostný rast dieťaťa. Úlohy sú zvládnuteľné, no pravdepodobne budú vyžadovať aktívnu spoluprácu s dospelými.

Dielo Ľudovítu Fullu inšpirovalo **Michala Hvoreckého**. V titule **Malíar a chlapec** navodzuje medzi dieťaťom a týmto umelcom pomyselný dialóg. Projekčným priestorom je predstavivost. Malíareve diela inšpirujú hlavného hrdinu, aby prežil vlastné príbehy. Zámerom autora bolo zrejme podnietiť dielu k „hrám“ s výtvarným umením, sprostredkovanie Fullovho diela však zostalo kdeši v úzadí, len na úrovni prvotnej propagácie.

Knižka **Paulíny Feriancovej S Nikou a Leom nikdy nie je nuda** je určená detom mladšieho školského veku. Prináša príbehy z reálneho života dvoch školákov a celkom autenticky zachytáva, ako vnútorné dozrievajú. Pritom však sleduje aj didak-

tický zámer. Texty sledujú cieľ podporiť vyučovanie slovenčiny v treťom ročníku. Zameriavajú sa na fixovanie pravopisu vybraných slov. S podobným typom próz sa bežne stretávame v anglofónnych oblastiach, kde autori vychádzajú v ústrety potrebám školského vzdávania. Napríklad vo forme účelových príbehov, ktoré škálou použitých slov a výrazov pomáhajú zvládnutu anglický fonetický systém. Ten je totiž pre tamoxie deti veľmi náročný. Autorka uplatnila tento princíp pri vybraných slovách. V texte ich zámerne hromadí a zároveň graficky vyznačuje. Dieťa si pri čítaní jednak fixuje správny pravopisný tvar, a jednak získava skúsenosť, že čítaním môže predsa len nadobúdať aj jazykové kompetencie. Užitočnou pomôckou je aj doplnok knižky - kartová hra Čierny Peter, tematicky zameraná na vybrané slová. V účelových publikáciach tohto typu ich literárna kvalita obvykle klesá. V tomto prípade sa však autorke podarilo priniesť celkom živé rozprávanie. Sústredila sa na to, aby postavy pôsobili vieročne a podarilo sa! Podobným spôsobom postupuje aj v titule **Ako sa z Niky a Lea nestali záškoláci**. Ten je určený druhákom a priblížuje im hláskoslovny systém slovenského jazyka.

Publikácia **Veroniky Klímovej Adèle a Rúfus na cestách po Slovensku** je pokusom o vlastivedný bedeker pre deti mladšieho školského veku. Slovenskom pritom putujú deti zo zahraničia. To je zaujímavý podnet, pretože čitateľ publikácie môže uvažovať, ako by sa na našu krajinu pozeral očami cudzinca.

Miroslav Saniga je osvedčeným znalcom prírody - každá z jeho publikácií prináša hlboké zážitky z poznávania fauny a flóry. Platí to aj pre jeho dva tituly **Krížom - krážom prírodou** a **Prechádzky slovenskou prírodou: január - december**. Čitatel v nich nájde inšpiratívne podnete po vecnej i emocionálnej stránke. A predsa, prílišná zaangažovanosť v osobných príhodách je pre literárnu úroveň textu v tomto prípade skôr zátažou. Vyžadovala by si „pohľad z druhej strany“,

možno aj niekoho do tandemu, aby boli knižky prehľadnejšie a čitateľnejšie.

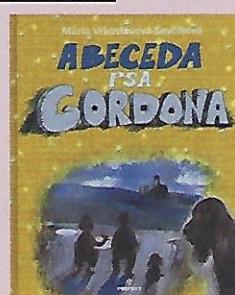
Pri príležitosti 100. výročia úmrtia Milana Rastislava Štefánika vznikla publikácia **Renáty Matúškovej Milan Rastislav Štefánik - Detstvo**. Sama autorka ju trochu vzletne označuje za beletristicko-náučný bedeker zo života a myšlienok velikána. A svoj štýl charakterizuje ako romantizujúci. Priznáva teda svoj zámer vytvoriť akýsi „retro“ text. Takýto štýl by mohol pôsobiť na čitateľa ako bariéra, v jej podaní sa mi však zdá funkčný. Priponámi mi pútavo napísané učebnice z prvej polovice 20. storočia. Niekedy ich našim predkom závidím, autori ich totiž písali s citom, väšňou a s nasadením. A práve preto sú aj motivačné, vľudne. Človek má chuť poznávať, má totiž pocit, že sa s tému zbližuje, a že sa jej prostredníctvom aj lepšie približuje k širšiemu životnému kontextu. Táto knižka je rovnako inšpiratívna a ľudská. Aj preto, že čitateľa zbytočne neunávuje deskripciou, ale vytvára akciu, ktorá mu problematiku vykreslí - sice ilustratívne, no nie prvoplánovo.

Nová publikácia etnologičky **Zory Mintalovej Zubercovej Zdravia, šťastia vinsujeme** sprostredkováva tematiku zvyklostí roka. Pútavo, obsažne a adresne detom. Vhodne ju obohacujú aj krátke slovesné útvary (piesne, riekanke, pranostiky, príslovia a porekadlá).

Premyslená a prehľadná je aj publikácia **Valentíny Figelovej Džbány, koštky, medovníky - Spoznaj naše remeslá**. Kniha určená čitateľovi v mladšom školskom veku sprostredkúva etnografické poznatky, ktoré sú dôležité aj pre nadobúdanie vedomostí z kultúrnej histórie. Dala by sa vhodne používať aj pri výučbe literatúry (napríklad o rozprávkových a povestových žánroch) ako doplnkový zdroj.

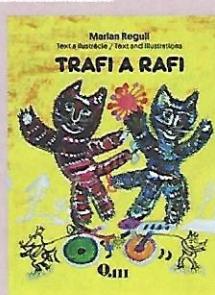
Kniha **Mariany a Matúša Hyžných Zvieratá Slovenska** je adresovaná čitateľom mladšieho školského veku. Text je však nenáležite komplikovaný: štýlisticky (napríklad zložitými súvetiami), ale aj nedostatočne utriedeným obsahom. Prekáža aj nejasne

>>

Mária Vrkoslavová Ševčíková:
Abeceda psa Gordona

Bratislava: Perfekt, 2019

Marian Reguli:
Trafi a Rafi

Bratislava: Q111, 2019

Zuzana Štelbaská:
Experiment so Sofiou

Bratislava: Albatros, 2019

- » čitateľný koncept, podľa ktorého autori postupovali pri výbere informácií. Niektoré vysvetlenia pôsobia príliš zjednodušene.

Seriál príbehov kokeršpaniela Gordona Márie Vrkoslavovej Ševčíkovej sa v priebehu rokov po krôčikoch mení v témach i v štýle rozprávania. *Abeceda psa Gordona* má už mentorský ráz. Pes je rozprávačom príbehov a zo života svojej svorky sa dozvedá o tom, čo je pre deti dôležité a zaujímavé. Len je uvravený a nemá dostatočný odhad. Preto je text prehustený a pre čitateľa mladšieho školského veku tažšie prístupný.

S určitými výhradami

Tajné písmo - Dobrodružný román z obdobia Veľkej Moravy je ďalším titulom Romana Brata, prostredníctvom ktorého sa starším školákom usiluje priblížiť slovenskú história. Používa pritom klasické „nástroje“, posuny v čase aj mimočasový kontakt v spirituálnom priestore (odkaz na vizionárstvo). Samo, syn archeológa, nájde náhodou pri vykopávkach zväzok pergamenov z obdobia Veľkej Moravy. Sú to zápisky, v ktorých jeho rovesník z 9. storočia opisuje udalosti pri Devíne, spojené s obranou hradiska pred vpádom Frankov. Píše ich neznámemu chlapcovi z budúcnosti, ktorý sa mu zjavil vo videní. Brat rozohral viaceru dejových linii, ktoré sa týkajú života obidvoch protagonistov. V rozprávaní sústreduje veľkú energiu najmä na dramatické časti (naháňačky, únos) a na objasnenie psychických stavov hrdinov vyvolaných extrémnymi situáciami. Slabinou románu je však nadbytočné problematizovanie. Spletitosť tém, odkazov, ktoré autor postupne do rozprávania nabera, no nevytvorí si priestorovú kapacitu ich riešiť. Odsekné ich, nenechá ich v rozprávaní vyzriet a doznieť. Tým príbeh zostáva na povrchu a stráca zo svojej presvedčivosti.

Knižka Mariana Regulihoo *Trafi a Rafi* je konceptne zaujímavým počinom. Autor a ilustrátor v jednej osobe sa usiloval o podnetné prepojenie ilustrácie a textu; v tesnejšej súčinnosti sa komplementárne dopĺňajú. Zodpovedá to hravému, živému

podaniu príbehu o kocúrikoch, ktorí objavujú svet a nájdu priateľa - chlapčeka. Dynamické prvky v poetike textu i ilustrácie ľahko čitateľa naladia na zvedavé objavovanie. Tomu zodpovedá aj rozprávanie: v oboch zložkách je náznakové, autor funkčne strieďa raz lyrickejší, inokedy epickejší ráz podania. Škoda, že tvorivý potenciál knihy ako konceptu zbrzdila nedostatočná prepracovanosť textu.

Knižka Marty Šurinovej *Pimpuš a padajúca hviezda* je rozprávaním z rodu „kocúrikovských príbehov“, no v skutočnosti ide aj o spomienkovo ladenú prózu. Nuž a tieto dve polohy sa autorke celkom skľbit nepodarilo. Spomína hlavná protagonistka Anna, staršia žena, ktorá stále čaká, že sa jej azda splní „želanie pri padajúcej hviezde“. Občasný smútok a frustráciu naznačuje aj pričastá „návšteva chladničky“. V druhom pláne sa rozvíja postupné „budovanie šťastného domova“. Začne sa príchodom mačiatka a končí nečakanou návštavou priateľa z detstva. Knižka je určená pre deti mladšieho školského veku. Problematická situácia Anny je sice len naznačená, no príbeh to predsa len zaťažuje a autorke sa ho nepodarilo dostatočne prevzdušniť. Miestami sa snaží problém odlahčiť, no skôr zavaďa do infantilizovania. Pre adresáta môže byť komplikáciou aj priveľmi hutný, málo segmentovaný dej. Východiskom mohlo byť kratšie epizodické usporiadanie. Orientáciu stáhuje aj nedotiahnutosť dejových oblúkov, keď sú niektoré témy naznačené, no potom sa stratia a nedopovedia.

Próza *Experiment so Sofiou* Zuzany Štelbaskej je ľahké čítanie pre starších školákov, v ktorom sa autorka jemne dotýka otázok dospievania. S pomocou imaginárnej priateľky muchy Bzu (napovedá „bzučaniu“ nástojčivých myšlienok) sa hrdinka vyrovnáva s konfliktným psychickým prežívaním (celkom zaujímavý prvok!), ktoré je spojené nielen s dospievaním, ale aj s napäťou situáciou v rozpadnutej rodine. Postavy príbehu napĺňajú ideový plán autorky - priviesť hrdinku k zrelším reakciám. Možno až príliš sa sústredí na mikrosvet jej prežívania. Rozprávanie preto pôsobí uzavreté; postavy

nemajú dostatočný priestor slobodne za seba konáť. Vo výraznejšej miere sa to prejavuje v Štelbaskovej druhej próze *Kde sú včely*. Rozprávanie pôsobí nesústredene, je rozptylené v motívoch a náučná línia nie je dostatočne koherentná s príbehom.

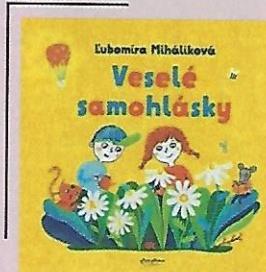
Zbierkypovestí Štefana Kaštýlskeho *Rozprávky dedka Krucifajku, Noc má veľkú moc, Povesti z trenčianskeho kraja* majú zberateľskú cenu, sú dokladom charakteru miestnej a regionálnej kultúry. Je zaujímavé, ako sa transformovali nártivity v miestnom prostredí a aké témy a motívy sa príznačne objavovali v rozprávaniach. Sú inšpiratívne aj vzhľadom na začínajúci záujem o obnovu „rozprávačstva“ (dnešný tzv. storytelling). Práve v Kaštýlskeho podaní ho máme zlomkovito zachytené. Výrazným problémom textov je ich nedostatočné redakčné spracovanie.

Knižka *Drobci 2 Vandy a Juraja Raýmanových* je voľným pokračovaním série rozprávaní o dvoch výmyselníkoch. Čažko im určíme vek; možno sú to predškoláci a možno školáci. Nieže by to bolo podstatné, veď nejde o realisticky zameraný príbeh. No upútalo ma to preto, že v prípade tejto neurčitosti cítim pocit prázdnia. Rozprávaniu chýba plnohodnotná obsažnosť, zmysluplnosť. Drobci sú ako figúrky. Svojím stvárnením pripomínajú počítačové ikonky a rovnako je akýsi virtuálny aj ich príbeh. Vyzerá hravo. Drobci sú aktívni, majstrijú, vymýšľajú (raketu, autičko, stroj proti dažďu), no v samej podstate hry je príbeh uměly. Dej sa buduje na princípe premeny bez hlbšej vnútornnej motivácie. Autorka sa pohráva s fantáziou podobne, ako je to zvykom v počítačových hrách. No od knižky predsa len očakávame viac. V takejto podobe je totiž pre dielu mälo stimulatívna.

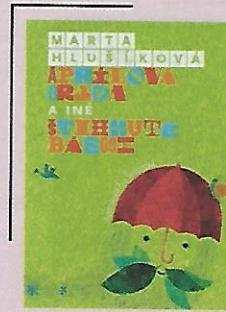
Knižka *Diany Mašlejovej Malí hrdinovia - hasiči* patrí k účelovým publikáciám. Už titul naznačuje, že zámerom je priblížiť čitateľovi zásady správania sa pri požiare. Je otázkou, či je nutné deti zatažovať témami extrémnych situácií a či v nich skôr nepodnecujeme obavy. Je zrejmé, že kompetencie potrebné na zvládnutie extrémnej situácie

Zuzana Csontosová:
Marcipán má veľký plán
Bratislava: Albatros, 2019

Ľubomíra Mihálíková:
Veselé samohlásky
Bratislava: Pars Artem, 2019

Marta Hlušíková:
Aprílová brada a iné švihnuté básne
Bratislava: Slovart, 2019

takýmto spôsobom nezískajú. Výhrady mám však aj k literárному spracovaniu látky. Próza pôsobí nekoherentne. Spojenie didaktického obsahu s narratívom nie je súrodé a disproporčnosť sa prejavuje aj v pláne postáv. Postava hlavného protagonistu Huga vierohodne koná len pri požiarnom zásahu, inak pôsobí schematicky a neautenticky. Podobne jeho osemnástročná sestra, ktorej vek by sme odhadli na dvanásť.

Nedotiahnuto a nesústredene pôsobí aj **Mašlejovej** ďalší titul *Stratený zajko na Islande*, voľné pokračovanie príbehov o plyšovej hračke, ktorá sa kedysi stratila v Paríži.

Knižka **Jaroslavy Kuchtovej Mrvčekovo** je určená začínajúcim čitateľom. Látka rozprávania má potenciál, no spracovanie je tažkopádne. Autorka ustrnula v prílišnej opisnosti, verbalizme a detailnosti. Text by bol treba zredukovať, „prevzdušniť“ a osloboďiť aj od primnochých tém. V takejto podobe je náročný na pozornosť a stráca spád.

Knižka **Rolandu Cagáňa Hľadanie Sebastiána** je ako nápad inšpiratívna. Otázkou je, pre koho je určená, s akým cieľom vznikla a ako s ňou pracovať. Prostredníctvom ilustračného príbehu autor vysvetluje proces dospievania (najmä po jungovsky). Naznačuje to aj titul – ide o cestu k sebe, k vlastnej identite. Pokušenie obsiahnuť zvyčajné (psychoterapeutické) prekážky ho však viedlo k spletitému štýlu rozprávania. A to je zasa prekážkou z hľadiska čitateľa. Najmä detského, ak sa má do príbehu vnútorne zaangažovať. Pre detského adresáta je rozprávanie komplikované aj po obsahovej stránke. Nezdá sa mi vhodné, aby dieťa len tak „oslovovali“ problémy sebastrestania, disociatívnych porúch osobnosti a iných závažných problémov, ešte k tomu rozpracovaných v modelovej ukážke procesu. A v tom je tiež problém. Príbeh v tejto podobe totiž nie je koncipovaný literárne, skôr znázorňuje „terapeutický proces“. V takejto podobe rozprávanie nepodnecuje spontánne emocionálne prežívanie, ktoré vychádza z bezprostredného zážitku. Vedľ čitateľa sa pozerá na opisaný príbeh procesu a na to, ako sa niekto

dostáva do kontaktu s vlastnými emóciami. Kto je teda adresátom?

Ondrej Nagaj si pre knižku *Kocúr Žabo s bielou bradou* zvolil model osvedčený pre začínajúcich čitatelov. Rozprávanie o kocúrikovi podáva striedavo vo veršovanej a prozaickej podobe. Básničky sú milé a pointované v láskavom veselom móde, tak, aby dielat úmožňovali nadviazať bližší kontakt s hrđinom kocúrikom. Prozaické časti sú však vzhľadom na túto vekovú skupinu málo svižné. Rozprávanie je nadbytočne zafažované opisovaním.

Voľné pokračovanie príbehov o pavúčej rodine Websterovcov *Websterovci 2 Kataríny Kerekesovej a Vandy Rozenbergovej* vzniklo ako pendant k animovanému seriálu. Podpisali sa naň komerčné faktory. Je koncipované prvoplánovo – autorky rovivajú len prvotnú dejovú líniu. Človek má pri čítaní pocit, že ním prechádza „hromada slovného materiálu“, no bez hlbšieho obsahu. Rozprávanie je popisné a pozornosť čitateľa autorky pripútavajú „rekvizitami“, zvláštanosťami, ktoré sú súčasťou života websterovskej rodiny, no chýba im organické prepojenie s príbehom. Platí to aj o emocionalite postáv. Je skôr tému než prirodzenou súčasťou ich života. Je to teda cesta, akou sa dieťa sice učí o citoch a pocitoch rozprávať, no nie je dostatočne stimulované k tomu, aby ich aj prežívalo.

Knižka **Ľuňo** je debutovým titulom **Denisy Fulmekovej**. Osvedčená téma – pes v rodine – ponúka možnosť rozmyšľať o problémoch adaptívnosti rodinného kolektívu, o dynamike vzťahov, o rolách. Skúsená autorka – novinárka napísala príbeh zručne, no presakuje doň najmä náhľad dospelého. Menaj je ústretová voči potrebám detského adresáta. Prejavuje sa to aj v rozprávačskom štýle. Nehľadá si s ním aktívny kontakt.. Tiež sa dáva strhnúť „filozofovaním“ a popisovaním. No v „oddychovej forme“, bez hlbších záberov.

Aj v titule **Leny Riečanskej Láska na prvý pohľad** dozrievanie v rodine značne ovplyvňuje príchod nového člena – psa. Príbeh je určený čitatelom staršieho školského veku. Má svieže, veselé časti aj

vďaka rozprávačskej vďačnej epizódam so psíkom, na škodu veci však zanikajú na zbytočne rozsiahlej, rozvláčnej ploche rozprávania. Aj postavy. Málo výrazné, akoby sa len „nesli“ epizódami. Príbeh je ľahko predvídateľný, možno aj preto, že ho autorka až príliš „drží na uzde“.

Pes v nasledovnej knižke pôsobí ako mediátor medzi civilizáciou a prírodným prostredím. Je to labrador a má meno, ktoré by ho do takej úlohy ani nepredurčovalo. No dobrácky *Marcipán má veľký plán* – opúšta väzenie „sladkého života“ a stavia sa na „vlastné nohy“, čo je okamih, ktorý mu pomôže nájsť svoje životné naplnenie. **Zuzana Csontosová** vytvorila pútavý rámc pre zvieracie rozprávku, napokon, motív zblížovania s prírodou je pre jej tvorbu celkom príznačný. Jednotlivé línie príbehu sa jej však nepodarilo funkčne rozvinúť a integrovať do celku (napríklad rozprávanie o paní Uličkovej vyznieva banálne a oslabuje vyznenie príbehu; aj epizoda s cirkusom pôsobí ako klišé). Príbeh je verbalistický a text by si zaslúžil väčšiu pozornosť po stylistickej a jazykovej stránke.

Čo-to na ostrovčeku poézie

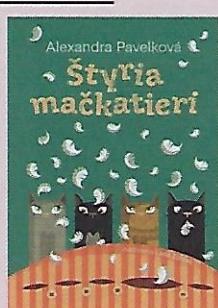
Poézie pre deti nám ubúda; v kvantite, ale najmä v kvalite.

Zbierka veršíkov **Ľubomíry Mihálíkovej Veselé samohlásky** podporuje u dieťaťa vnímanie zvukovej roviny jazyka. Verše sú krátke, veselé a podnecujú dieťa k hre so slovom.

Svoju zbierku *Aprílová brada* autorka **Marta Hlušíková** charakterizuje ako „švihnuté“ básničky. Tým naznačuje aj jej nonsensovský ráz. V skutočnosti však plnohodnotne prítomný nie je. Vtip, pointa i výraz totiž neplní autenticky po nonsensovsky.

Zbierka veršovačiek **Aleny Kopasovej Čriepky** má z literárneho hľadiska slabšiu úroveň. Texty sú zveršované drobné epizódy najmä zo života zvieratiek. Z poetického hľadiska sú však málo podnetné, mnohým chýba pointa alebo je len málo výrazná. Začínajúci čitateľ je pritom senzitívny práve voči pointovaniu.

>>

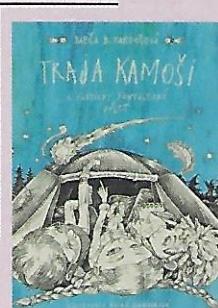
Alexandra Pavelková:
Štyria mačkatieri

Bratislava: Slovart, 2019

Juraj Šlauka:
Katastrofický denník Katy Strofovej

Bratislava: Slovart, 2019

Barbora Kardošová: **Traja kamoši**
a fakticky fantastický výlet

Bratislava: Slovart, 2019

» Veršovačky v zbierke **Básničková abeceda Grigorija Starodubceva** spája téma písmeniek, no len v prvom pláne. Poetika písmenkových básničiek má totiž isté zákomitosti. Písmená sú pre dieťa vo všeobecnosti ako klúčiky k ďalším zážitkom poznávania. Sú preň nielen motiváciou, zväčša je nastavené „pozrieť sa na svet“ cez priezor, ktorý mu otvoria. Očakáva sa pointa, no v tejto zbierke sú pointy ľahko uchopiteľné. Chýba zreteľný impulz k tomu, ako sa s písmenkom zoznámiť: Skúmať tvar? Priestor? Postavičky? Rodinu písmeniek? Ak všetko dohromady, tak tomu chýba koncept, ktorý by ponúkol základnú predstavu.

Samotný názov - **ZOOlogické báSNÍČKY** napovedá, že ich autor, **Peter Bolaček**, prináša veršované obrázky, epizódy zo života zvierat. Spontánne šantivé. Nie také, do ktorých by nás naviedla naša prísná logika a videnie sveta ovplyvnené encyklopédickými informáciami. Na škodu veci im však chýba úderná pointa. Niekedy je prítomná, no nie jasne vyjadrená (*Ruketoplán*). V niektorých prípadoch zasa deťom príliš vzdialenosť.

Zbierka veršov **Milana Kendu Gúlala sa ku mne gúla** je postavená na hre so zvukmi, no bez hlbšieho zmyslu a pointy.

Padnuté za obzorom

Zbierka zvieracích rozprávok **Dany Hlavatej** pod názvom **Rozprávky dúhového dáždnika** vychádza z jednotného modelu, ktorý autorka uplatnila pri všetkých textoch: zápletka je vzťahová disharmónia medzi postavami, ktorá vznikne buď na základe predsudkov, alebo chybnejho uvažovania. Rozuzlenie spočíva vo vysvetlení omylu alebo v zmene zmysľania. Texty sú určené začínajúcim čitateľom, preto sa istá prehľadnosť očakáva. V tomto prípade však ide o zjednodušenosť. Schematické texty dieťaťa veľa plnohodnotných podnetov neponúkajú. Platí to aj o druhej knižke Dany Hlavatej **Popletený drak, ktorý robil všetko naopak**. Zápletka o popletenom dráčikovi, ktorý sa vymyká spomedzi svojich druhov aj tým, že pletie slová (má

„básnické črevo“), motivicky trochu pripomína rozprávanie Petra Gibeya v jeho knižke *Byť dráčikom je úžasné* z roku 2007. Zbierka **V krajinе rozprávok Kataríny Škorupovej** je určená čitateľom mladšieho školského veku. Prináša voľné rozprávkové adaptácie (po obsahovej stránke i v spôsobe podania), do ktorých autorka skúša integrovať prvky iných žánrov (napríklad mýty). Oslabuje symbolickú rovinu príbehu a pokúša sa ho skonkrétnieť (napríklad kladie dôraz na emocionalitu postáv; protikladnosť postáv buduje nie na hodnotovom základe, ale na emocionálnom prežívaniu). Väčšina jej postupov však pôsobí manieristicky a v konečnom dôsledku kontraproduktívne. Motívacia konania postáv je totiž nejasná. Rozprávanie je detailné, neprehľadné, miestami pôsobí až zmätočne.

Hoci titul **Alexandry Pavelkovej Štyria mačkatieri** napovedá, že čitateľa čaká poriadne dobrodružný príbeh o mačiatkach, nič také sa však nestane. Štyria mačiaci hrdinovia súce na scénu vystúpia, no na mačkatierov je ich život značne statický. Látka príbehu je nahromadená v takej šírke, že rozprávanie stratilo náboj. Dej sa spomaliuje detailnými opismi, ako také mačky žijú. Oslabuje sa emocionálna zložka, ktorá vyžaduje prežívať udalosti v akcii. Nuž, nie od opisu, ale práve od zážitku závisí, ako si najmladší čitateľ bude k hrdinovi budovať vzťah. A pritom sú v príbehu potenciálne podnety, ktoré by mohli empatiu čitateľa rozvíjať: adaptácia, choré mačiatko, vyučovanie sa s hendikepom, vztahová blízkosť.

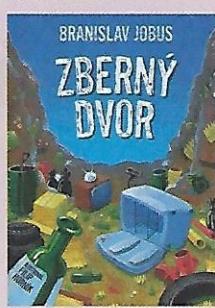
V knižke **Romana Jadroňa O víle Jarmilke** je detailizmus príznačnou manierou. Autor ho používa ako kumulačný prostriedok v snahe navodiť dôraz, vzbudiť silnejší účinok. Dosiahol však opak. Rozprávanie zatažil a jeho štýl pôsobí miestami až afektívne. Navyše, látka mytológického príbehu, pôsobí v takomto podaní infantilne, triviálne, bez výraznejšej výpovednej hodnoty.

Titul **Jašenie s Jašom Hany Koškovej** je príbehom o vzácnom priateľstve dieťaťa a koníka. V tom je jeho potenciál. Rozprávanie však uviazlo

v popisnosti, je uvravené a rozvláčne, takže účinok podstatných dramatických momentov zaniká. V tejto podobe ponúka čitateľovi málo priestoru užiť si doležitý vzťah.

Príbeh prózy **Tomáša Murgaša Grip - Had, ktorý chcel mať nohy** odkazuje na klasické bájkové a rozprávkové naratívy. V autorovom spracovaní však pôsobí prvoplánovo a hoci ponúka situácie pre vtipné či prekvapivé pointy, autorovi sa ich vytvarovať nepodarilo. Rozprávanie je schematické a ľahko predvidateľné.

Knižka **Martina Šišku Zviera z inej planéty** je určená deťom mladšieho školského veku. Impulzom k fantazijnému príbehu je prechádzka. Hlavný hrdina - zememerač sa konečne vyberie so psíkom Emanuelom von. Prostredie začína hrdinov lákať, mení sa, otvárajú sa im nové svety s neobyčajnými scenériami a pozoruhodnými postavami. Z prechádzky sa stáva putovanie za zvieratom, ktorého tajomnú pieseň zememerač začul ako osobnú výzvu. Nuž meria kroky svetmi, aby ten spev našiel. Rozuzlením je odhalenie zvierata - indiánskej ženy, ktorá sa stáva zememeračovou životou družkou. Príbeh je podaný ako neustále sa meniaci impresia, ktorú tvoria voľné, miestami nonsensové asociácie (najmä pri zmenách sekvencií). Jazyk je chvíľu filozofický, mýtický, magický, inokedy poeticky hravý. Problémom je, že pre detského adresáta je významovo ľahko uchopiteľný. Jeho obsahová zložka je totiž v samotnej podstate vágna. Problematické sú aj náhle štýlové skoky medzi sekvenciami (hned v úvode po filozofujúcim prehovore nasleduje infantilný regres - hra na bubáka). Pre dieťa je náročný aj charakterový profil postáv. Zememerač pôsobí neuroticky, čo vidieť aj v sekvenciách s náznakom hry, v mnohých situáciách zas reaguje apaticky. Komunikácia medzi postavami je tiež problematická a zámerne problematizovaná. Svet autor znázorňuje ako instabilný, meniaci sa priestor. To, čo dospelý čitateľ identifikuje ako manieru alebo v lepšom prípade literárny príznak, je pre dieťa stretnutie s tým, aké veci sú či môžu byť. V tomto prípade ho

Branislav Jobus:
Zberny dvor

Bratislava: Slovart, 2019

neprimerane konfrontujeme s negatívnym prežíváním. Nielenže ho zaťažujeme, ale ľažko sa s takým prežívaním vyravná, lebo sa zobrazuje v neurčitosti.

Titul Jána Paulusa Ako si kamzík domov našiel je určený začínajúcim čitateľom. Motivuje ich k aktívному poznávaniu prírody, k vlastným výpravám (s fotografovaním, zbieraním materiálu i informácií). Sprostredkováva im pritom známych i mälo známych predstaviteľov našej fauny (Bučiak trstový). Ilustračné pribehy sú však na slabej úrovni – prvoplánové, miestami až triviálne a naivné. Už aj v tom, že uviazli v škôlkarskom myšlení v štýle, kto sa s kým kamarati. Text celkovo vyžaduje dôslednejšiu redakciu.

Pri **Katastrofickom denníku Katy Strofowej** filmového režiséra Juraja Šlauku sa spojenie s katastrofou vynára v rôznych súvislostiach. Katastrofa je aj variantom zábavy: sladko spiacu hrdinku zasiahne hurikán, loď sa ocitne na morskom dne. Zrazu sa zobudí, chvíľku je rozospatá, ale rýchlo sa zorientuje. Uloží sa na delfína, ktorý ju vynesie nad hladinu. Rozprávanie vychádza obsahovo i štýlovo z televíznej relácie RTVS *Tresky-Plesky*. Má didaktický podtón, deti by sa mali zábavnou a dobrodružnou formou oboznámiť s prírodovednou problematikou. Literárne spracovanie má však slabú úroveň. Podobne ako v relácii, zaujímavé informácie „dusia“ nezmyselné epizodické efekty s výrazne konzumným podtextom. Rýchlo sa meniace okolnosti bez akejkoľvek zmysluplnnej motivácie alebo vzťahu k reálnemu kontextu pripomínajú únikový model. Niekoľko by mohol namietať, že aj vo fantazijných predstavách sa diéta takto hrá. A je to pravda. Lenže jeho predstavy majú v pozadí aj symbolický význam, ktorý je inicovaný a determinovaný jeho momentálnym prežívaním. A to mu aj „hlbinne“ význam dáva. Tento princíp však v spomínaných textoch neplatí. Navyše, ich lacný obsah sa spája s témou krízy a náročných okolností. Infantilná nadlahčenosť a bezbrehá únikovosť, ktorá je princípom riešenia problematických situácií v rozprávaní, podsúva diétatu nezdravé existenčné a behaviorálne modely.

Knižka **Júliusa Belana Detektív Kvík a mrazivá veštba** je určená čitateľom mladšieho školského veku. Pripomína telenovelu. Dramatické prvky sú len na povrchu, hrané, okolnosti sú vystavané náivne a infantilne. Hoci ide o detektívny pribeh, štýl je nadlahčený, odvija sa v zábavnom, komerčnom, večne „prázdninovom duchu“. Namiesto reálnych vzťahov prúdi medzi postavami ozón flirtu, kokeťarie alebo spoločenskej konverzácie. Z literárneho hľadiska je kniha slabá. Text má sice istý spád, ale je povrchný a na prvý pohľad pôsobí vykonštruované. Osobnostný profil detektívka Kvika tomuto naladeniu zodpovedá. Je to objednávko „milá“ figúrka: má problémy s nadváhou, sebavedomím, túži chodiť s babou a obzerá sa za úspechmi. Príznačne rieši aj otázky typu „kto je lepší“. Nuž plati o ňom aj to, čo hovorí jeho učiteľ: „treba mať známych na správnych miestach“. Adresát v mladšom školskom veku je senzitívny na principiálne postoje, spravodlivosť a dobré zásady. Prečo ho v tomto dôležitom životnom období, v ktorom sa budujú jeho vnútorné osobnostné piliere, podceňujeme a radšej si ho chceme získať povrchnosťou?

Pri knižke **Ivany Ondriovej Pochabá Lily Jojová** mám vážne výhrady aj voči obsahovej stránke. Jej hlavnou protagonistkou je Sima, šikovná a v podstate bezproblémová. Situácia sa zmení, keď do triedy preradia Lily, komplikovanú prepadajúcu študentku s problematickým správaním. Simi sa dostáva do jej područia, no nie dobrovoľne. Je obeťou. Nielen Lily, ale celého okolia (spolužiakov, rodičov, učiteľov). Prenášajú na Simi zodpovednosť za to, ako sa bude Lily adaptovať a či sa zmení. Je jedno, z akých je Lily pomerov a aký nesie príbeh. Presúvanie jej zodpovednosti na spolužičku je neprípustným spôsobom riešenia. Vzbudzuje obavy, že v knihe sa to propaguje ako zrelší a empatickejší spôsob správania. Literárna úroveň knihy je takisto slabá. Autorka dokáže zaujať, no vyberá si spôsob, ktorý najľahšie pritiahne pozornosť. Niekedy aj za cenu toho, že láka čitateľa na nižšiu a menej náročnú úroveň „hry“.

Román **Barbory Kardošovej Traja kamoši a fakticky fantastický výlet** je voľným pokračovaním románoch série o Jurajovi Králikovi, jeho bunkri a kamarátskej partii sčasti reálnej a sčasti aj imaginárnej. Ide o knižku tzv. ľahkého čítania. Ak v nej čitatel listuje, vyberá si izolované sekvencie, je pútavá a dobre sa číta. Ako celok je však mohutnou matériou, ktorej chýba nosná románová konštrukcia. Človek číta pribeh, ktorý má dej, no stopu nezanecháva. Akoby bol pohľad na hrdinu uzavretý v kaleidoskope. Pozeráme sa na premenlivé náladové, miestami ľažko uchopiteľné obrázky. Nedá sa totiž jasne „prečítať“ prelínanie vnútorného prežívania skutočnosti. Akosi sa zlievajú. Pritom hmlistosť nie je v príbehu funkčná, nedáva zmysel. Ak má dieťa vytvoriť náhradný priestor, v ktorom

identifikuje svoj vnútorný zmätok, možno sa to autorka podarilo. No nie v miere, aby tento priestor či oná skúsenosť boli aj podnetné.

Publikácia **Zberny dvor Branislava Jobusa** sa venuje otázkam ekologického zaobchádzania s odpadom. V typický jobusovskom podaní. Autor dynamizuje rozprávanie spontánne pôsobiacim, nemotivovaným vymýšľaním „akcií a reakcií“ hrdinov. V pozadí príbehov je otázka zmyslu vecí (zbytočné plynky), ale aj možnosť, že odpad „prevezme kontrolu“ nad životom človeka. Ide o spontánny nápad vytvoriť z neutriediteľného odpadu „fantóma“, ktorý bude naprávať krivdy „zberného sveta“. Hoci nesie varovný obsah, jeho pôsobenie vyznieva v povrchných tónoch – len ako zabávačský „gag“ (to je podľa môjho názoru neprímeraná trivializácia).

Jobusovu ďalšiu príručku **Zázračné rozprávky** považujem za literárne veľmi slabú. Autor tvorí ilustračné pribehy na témy hodnôt a zažívania pocitov (šťastie, strach). V typickom autorskom móde – ako keby nehmataťelné, abstraktné materializoval v živom, nespútanom exteriéri, ktorý si sám modeluje a vytvára. Problémom je, že pritom dochádza k trivializácii, ktorá prekračuje únosné hranice. Jej dosah neodbúra, ak si poviem, že je to „dohodnutá hra“, na ktorú pri čítaní myslíme a necháme sa ľahko uvoľňujúco uniesť. To platí pre prežívanie dospelých. V detskom svete, paradoxne, takáto hra nefunguje vždy pozitívne.

Knižka **Barbary Dávida Králikových Šibalstvá králička Dávida** je účelovou publikáciou, pokusom vytvoriť meditačné pribehy, ktoré pomôžu dieťaťu pripraviť sa na spánok. Ukladanie na odpočinok je ľudskou bytostnou potrebou. Prostriedky uspávania sú prastaré. V ľudovej slovesnosti sa aj naprieč kultúrami stretávame s počítacími rozprávkami, s uspávacími riekaniami i uspávankami. V umeleckej literatúre sa téma uspávania rozvíjala najmä v poézii. Nechcem znieť mentorský, no nedá mi ich nepripomenúť. Sú to totiž celkom osvedčené zdroje (nielen v literárnej praxi), ktoré môžu inšpirovať k tomu, aby sme sa poučili, ako funguje taký „text k spánku“, ako s ľudom vnútorné komunikuje. Také texty nie sú obsahovo vágne ani výrazovo rozplývavé. Držia svoju „vnútornú os“. Napokon, platí to aj o kvalitnej meditácii. Texty v tejto knižke sú však opakom toho. Chýba im konzistentná epická línia, rozprávanie pôsobí rozplývavo až rozbito. Kvalitné texty na spanie sú pre dieťa dôležité, lebo v nich môže hlboko prežívať vnútorné spojenie s blízkymi, vzťahovými, rodinnou intimitou.

Prehľad tohtoročnej produkcie nie je z priestorových dôvodov úplný. K niektorým publikáciám som sa, žiaľ, zatiaľ ani nedostala. Rada by som videla, že priniesie úžitok; inšpiráciu pre čitateľov a povzbudenie pre autorov a vydavateľov.